

SZAKPOLITIKAI JAVASLAT - 2024 No.2

HOGYAN NÖVELJÜK A MAGYAR TELEPÜLÉSEK ENERGIABIZTONSÁGÁT?

II.

Az Egyensúly Intézet szakpolitikai javaslatai az önkormányzatok válságállóságának erősítéséről

Egyensúly
Intézet

Hogyan növeljük a magyar települések energiabiztonságát? II.

Az Egyensúly Intézet szakpolitikai javaslatai az önkormányzatok válságállóságának erősítéséről

2024-02

Köszönjük a javaslatcsomag előkészítése során nyújtott értékes szakmai segítséget Anger Ottónak, Bali Gábornak, Holoda Attilának, Kiss Ernőnek, Kollmann Gergelynek, Lengyel Ágostonnak, Lengyel Kristófnak, Németh Árpádnak, Németh Lajosnak, Pankasz Lászlónak, Szepesi Sándornak, Szolnoki Ádámnak és Tóth Andrásnak.

Felelős kiadó: Boros Tamás,
az Egyensúly Intézet igazgatója

2024. április

© Egyensúly Intézet

**Magyarország
jövő időben** ▶▶

— Egyensúly Intézet

TARTALOMJEGYZÉK

1. Mi a probléma?	4
2. Az önkormányzatok közös kihívásai	5
3. Az Egyensúly Intézet javaslatai a magyarországi települések válságállóságának növeléséről	8

1. MI A PROBLÉMA?

2022 végére a magyarországi települések párját ritkító válsággal szembesültek. **Az energiaárak tartós növekedése, az orosz agresszió nyomán keletkezett nemzetközi piaci bizonytalanságok, valamint az elhúzódó infláció hatására** a hazai önkormányzatokra egyik hónapról a másikra kezelhetetlennek tűnő plusz költségek neheztedek, amelyek miatt nemcsak a költségvetésük, hanem a felelősségi körükbe tartozó legalapvetőbb közszolgáltatások ellátása is veszélybe sodródott. Mivel a helyzet párthovatartozástól és világnézettől függetlenül mindenkit érintett és érint, nyilvánvalóvá vált, hogy **a megoldáshoz is széles körű összefogásra**, politikai részérdekektől mentes, közös szakmai munkára van szükség.

A Magyar Önkormányzatok Szövetsége, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége és a Budapesti Önkormányzatok Szövetsége kezdeményezésére Magyarország független szakpolitikai agytrösztje, az Egyensúly Intézet Nemzeti Energiaügyi Kerekasztal néven szakmai egyeztetéssorozatot hívott össze annak érdekében, hogy a legfontosabb szakmai és érdekképviselői szervezetek, valamint a releváns piaci szereplők tudására támaszkodva **közös megoldások születhessenek a közös kihívásokra**. A Kerekasztal munkájának eredményeként jelent meg az az átfogó szakpolitikai javaslatcsomag, amelynek nyomán több, az önkormányzatok terheit csökkentő energetikai intézkedés is megvalósult.

Az Egyensúly Intézet a közös munkában rejlő további lehetőségeket látva úgy döntött, **folytatja az együttműködést az önkormányzatokkal az energetika területén**. 2023 ősze és 2024 tavasza között szerte

az országban 15 helyszínre látogatott el, ahol a helyi döntéshozókkal és a környező települések vezetőivel megvitatta a legfontosabb energetikai kihívásokat. Az agytröszt egyrészt *Hogyan növeljük a magyar települések válságállóságát* címmel javaslatcsomagot dolgozott ki, amelyet az egyes helyszíneken megvitattak a helyi önkormányzati döntéshozókkal. Másrészt az Egyensúly Intézet kiterjedt gyakorlati tapasztalatokkal bíró külső szakértőket kért fel, hogy az egyeztetéseken konkrét megoldásokat javasoljanak az önkormányzatoknak az energiafelhasználás csökkentésére és a fosszilis energiahordozókról való leválásra.

Az Egyensúly Intézet célja, hogy olyan **konkrét, kézzelfogható szakpolitikai javaslatokkal segítse az önkormányzatokat a válsághoz kapcsolódó legsürgetőbb problémák kezelésében**, amelyek alapján a települések érdemben elmozdulhatnak a hosszú távú válságállóság irányába.

Az alábbiakban a fél éven át tartó konzultációk során felmerült megoldási javaslatok olvashatók, amelyek egytől egyig a valós életből származó, számos önkormányzatot érintő gyakorlati problémákra reflektálnak. A 15 vidéki helyszínen több mint 70 település képviseltette magát, és összesen **több mint 150 önkormányzati döntéshozóval volt alkalmunk konzultálni**. Az érintett települések sokszínűségének és a feldolgozott tapasztalatok széles körének köszönhetően az alábbi javaslatok számos további önkormányzatot segíthetnek az előrelépésben az energiaválság kezelése és a zöld átállás terén.

2. AZ ÖNKORMÁNYZATOK KÖZÖS KIHÍVÁSAI

A magyar társadalom egészéhez hasonlóan az önkormányzatok számos sürgető kihívással szembesültek az energiaválság 2022. őszi kialakulása nyomán, ezek a kihívások pedig 2024 tavaszára újakkal bővültek ki. Ezek

részben olyan problémák, amelyek az Egyensúly Intézet által korábban felvázolt javaslatok megvalósítása elé is újabb akadályokat gördítenek, részben olyanok, amelyekre korábban nem születtek megoldási javaslatok.

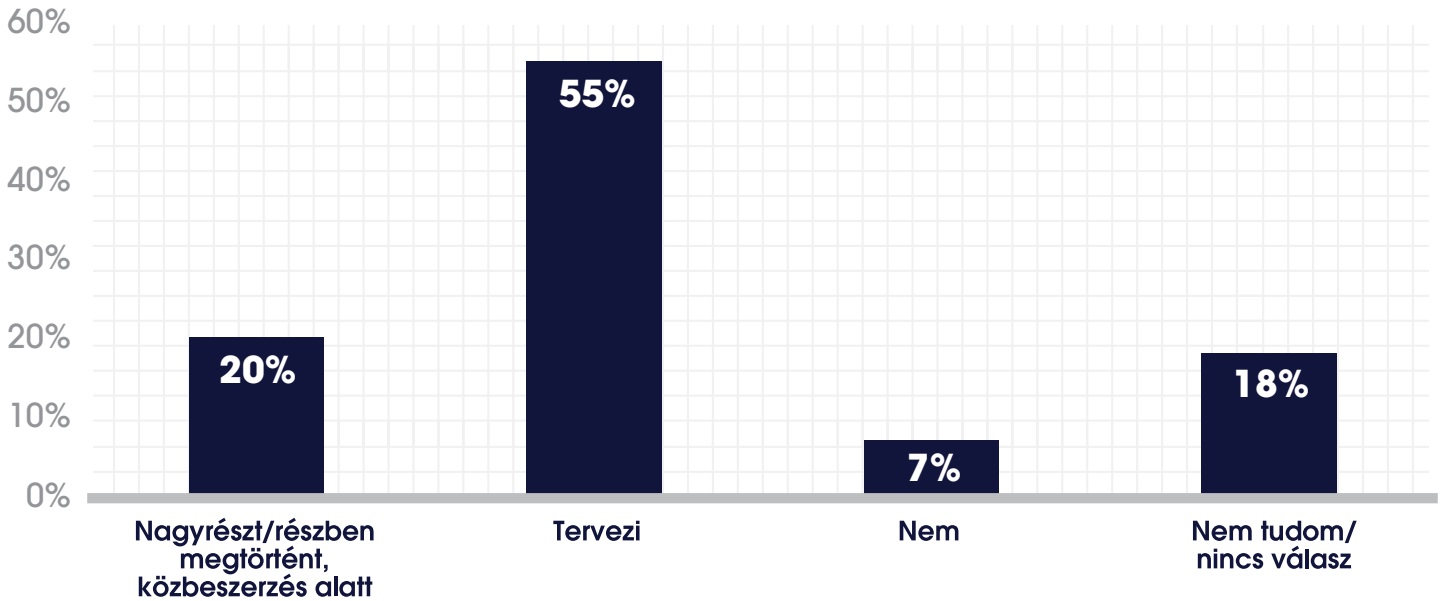
I 2.1. VÁLTOZÓ SZABÁLYOK

A megalapozott tervezést nagyban nehezíti az olykor igen gyorsan változó szabályozási környezet és támogatási konstrukciók. A szakértők egyetértenek abban, hogy kiszámíthatóbb napenergia-elszámolási szabályozásra, a középtávú tervezést segítő részletes szélenergia-telepítési szabályozásra, illetve az új geotermikusenergia-fejlesztési támogatási rendszer javítására lenne szükség annak érdekében, hogy a megújuló energiákba fektetett adóforintok és piaci befektetések megtérülése kiszámíthatóvá váljon.

Mindeközben egyre sürgetőbbé válik a közvilágítási rendszerek megújítása, 2027-ig ugyanis az EU-ban kivezetik a hagyományos, úgynevezett kisülő fényforrásokat, így azokat sem gyártani, sem forgalmazni nem lehet majd az Unió területén. Ez azt jelenti, hogy azok a települések, amelyek addig nem állnak át LED-es rendszerekre, az EU-n belül nem fognak tudni

fényforrásokat és egyéb alkatrészeket beszerezni a közvilágításuk működtetésére. Megfelelő felkészülés híján **annak kockázata is fennáll, hogy a határidő közeledtével több ezer település LED-esítési igénye fog egyszerre a piacra zúdulni.** A hirtelen megugró közvilágítási korszerűsítési kereslet nyomán turbulenssé válna a piaci környezet, a tervezői, gyártói, kivitelezői kapacitások pedig nem lennének elegendők, így az anyagok és szolgáltatások költsége súlyos inflációs nyomás alá kerülhet.

Szakértői becslések alapján a közvilágítást a 3155 magyarországi település 10 százaléka LED-esítette teljesen, és jelenleg az összes közvilágítási fénypont 23 százalékán működik LED-es világítótest. A konzultációk során végzett kérdőíves kutatás eredményeiből is hasonló kép rajzolódik ki: **csupán a megkérdezett települések 20 százaléka végezte már el a közvilágítás korszerűsítését.**

1. ábra: Tervezi-e az önkormányzat a közvilágítási célú világítótestek korszerűsítését? (Forrás: az Egyensúly Intézet 2023 októbere és 2024 márciusa között végzett konzultációsorozata.)

Talán a közvilágítás modernizálásánál is sürgetőbb feladat az önkormányzati épületek **beltéri világításának korszerűsítése**: a meglévő beltéri lámpatestek döntő részében működő, **kompakt fénycsöves fényforrások** már **2023 őszétől kivezették** az Európai Unióból, vagyis ezeket már most sem lehet gyártani, a raktárkészletek kimerülése után pedig a forgalmazásuk is teljesen megszűnik az Unió területén.

A magyar épületállomány energetikai szempontból szélsőségesen elavult, ami nagyban hozzájárul a pazarló energiafelhasználáshoz, a károsanyag-kibocsátáshoz és hazánk tartós energiafüggőségéhez. Ez egyszerre biztonsági, gazdasági-versenyképességi, klímapolitikai, környezetvédelmi és politikai kockázat, amelyet mielőbb mérsékelni kell. Az épületfelújításra szánt források nagysága és időzítése kiszámíthatatlan, ez pedig azokat

a felújításokat is gátolja, amelyek esetleg külön ösztönzés híján is elindulnának, hiszen senki sem akar lemaradni egy támogatási programról. **A mielőbbi korszerűsítésre szoruló ingatlanok között azonban többségben vannak azok, amelyeket a tulajdonosok nem is lennének képesek felújítani állami támogatás nélkül – az ő motiválásuk és támogatásuk szempontjából különösen sürgető lenne egy átlátható felújítási útiterv megalkotása és végrehajtása.**

Mindezek alapján olyan egységes vagy akár párhuzamosan működő állami ösztönzőrendszerre van szükség, amely a közvilágítás korszerűsítésére, az épületek energiahatékony felújítására és a megújuló energiák terjesztésére egyaránt vonatkozik. Egy ilyen konstrukciónak pedig jó előre kiszámíthatónak kell lennie, hogy a tulajdonosok képesek legyenek kalkulálni a lehetőségeikkel és a szükséges lépésekkel.

I 2.2. AZ ÖNKORMÁNYZATI BEVÉTELEK ÉS KIADÁSOK ÁTALAKULÁSA

Az energiaválság nyomán a költségek gyors ütemű növekedését az elérhető források hirtelen megcsappanása kísérte. Az energiaárak megugrásával és az inflációs nyomás erősödésével párhuzamosan az önkormányzatok

gazdálkodását – elsősorban a szolidaritási adó formájában – további kiadások is nehezítették, ami számos település esetében vezetett különösen súlyos vagy akár csődközeli helyzet kialakulásához.

A 2022 telétől a problémapiramis csúcsán tornyosuló energiaárak mellé 2023-ban az önkormányzati bérek gondja társult; egyre nehezebbé vált olyan szakembereket alkalmazni, illetve megtartani, akik megfelelő

képzettségüknek és tapasztalatuknak köszönhetően alkalmasak voltak arra, hogy érdemben segítsék az önkormányzatokat az energetikai átállásban.

I 2.3. AZ ENERGETIKAI SZAKÉRTELEM HIÁNYA

Az energiaválság nyomán világossá vált, hogy egyetlen nagyobb település sem nélkülözheti a képzett energetikai szakértők szaktudását – ilyen segítségre azonban a kisebb települések is egyre inkább rászorulnak. Ennek ellenére az önkormányzatok többségének egyszerűen nincs elegendő forrása energetikai szakértők alkalmazására, ami különösen hátrányos lehet olyankor, amikor például egy kisebb település valamilyen energetikához kapcsolódó forrásra pályázna, de nem áll rendelkezésére az ehhez szükséges szaktudás.

Az energetikai szakértők alkalmazásánál ugyanakkor nem csak a forráshiány jelenik meg akadályként – egyszerűen nincs elég energetikus az országban. A képzett energetikusok nagy része ráadásul inkább a magánszektorban helyezkedik el, ahol jellemzően jóval magasabb jövedelemre lehet szert tenni.

I 2.4. AZ ÉPÜLETFELÚJÍTÁSSAL KAPCSOLATOS SZABVÁNYOK HIÁNYA

Az épületek felújításánál használt termékek esetében sok esetben nincs közös szabvány, a megrendelők nem ismerik ki magukat a különféle terméktípusok között, ezért **a bizalmi szintjük is alacsony. A közös szabványok hiánya** kivitelezési probléma esetén megnehezíti a felelős(ök)

azonosítását és a garancia érvényesítését, ami tovább csökkenti a felújítási hajlandóságot – ez a probléma csak az azonos típusú termékek gyártói közötti megállapodásokkal lenne kezelhető.

I 2.5. AZ OLCSÓ ENERGIA KORÁNAK VÉGE

Az önkormányzatoknak fel kell készülniük arra, hogy a 2010-es évek kivételesen kedvező globális energiapiaci körülményei nem fognak visszatérni, ráadásul a szektor relatíve kiszámítható alakulásának is búcsút kell inteni. **Az önkormányzatok kizárólag akkor lesznek képesek hatékonyan kezelni a jövőben várható sokkokat,**

ha rugalmas, könnyen reagáló és alkalmazkodó energiarendszereket alakítanak ki. Ellenkező esetben a magyarországi települések még számos, a 2022-eshez hasonló krízishelyzettel lesznek kénytelenek szembenézni a jövőben.

3. AZ EGYENSÚLY INTÉZET JAVASLATAI A MAGYARORSZÁGI TELEPÜLÉSEK VÁLSÁGÁLLÓSÁGÁNAK NÖVELÉSÉRŐL

▶ HASZNÁLJUK KI AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSBEN, A TAPASZTALATCSERÉBEN ÉS A HÁLÓZATOSODÁSBAN REJLŐ LEHETŐSÉGEKET!

Krízis idején a szokásosnál is jobban felértékelődik a koordináció és a tudástranszfer szerepe. A konzultációk tapasztalatai szerint **azok a polgármesterek, helyi döntéshozók tudtak jobban reagálni az energiaválság okozta kihívásokra, akik rendelkeztek és élni tudtak akár formális, akár informális településközi kapcsolataikkal, egyeztetési csatornáikkal.**

A konzultációk egyik fő tapasztalata is az volt, hogy gyakran önmagában egy új szakértői vélemény, egy másik település tapasztalataiból átvett ötlet vagy akár kész megoldási lehetőség is kimozdíthatja a döntéshozókat a holtpontról. **A kommunikáció, a tapasztalatcsere és az ezeket lehetővé tevő, intézményesedett hálózatosodás fontos erőforrás, amellyel hosszú távon minden településnek érdemes élnie.**

A hálózatosodás sokféle formát ölthet: ilyen lehet egy térségi szövetség vagy önkormányzati társulás (például: Magyar Önkormányzatok Szövetsége, Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége, Megyei Jogú Városok Szövetsége, Klímabarát Települések Szövetsége, Főkertész Szövetség, Balatoni Szövetség, Magyar Faluszövetség, Községek és Kistelepülések Országos Önkormányzati Szövetsége, Településfejlesztési Szövetség), de sokszor már az informális tapasztalatcsere

is érdemi eredményekhez vezethet – jó példa erre, amikor nagyobb települések szerveznek szakmai fórumot a környékbeli önkormányzatok részére. Az efféle megoldásorientált **együttműködések létrehozása, illetve célzott elmélyítése nagyban hozzájárulna a jó gyakorlatok terjedésének gyorsításához és a települések reagálóképességének erősítéséhez.**

▶ ÉPÍTSÜK BE A ZÖLD ENERGIA SZEMPONTJAIT A DÖNTÉSHOZATALBA!

A zöld átmenet, az energiafelhasználás csökkentése, az energiahatékonyság növelése és a megújulók terjedése **nemcsak az éghajlatnak jó, hanem egyúttal fokozza az önkormányzatok ellenálló képességét, így például az energiaválság kezelését is segíti.** Szombathelyen és Miskolcon például már a válság kitörése előtt volt egy kinevezett zöld tanácsos, aki minden gazdasági tárgyalásnál és döntésnél jelen volt, és be tudta csatornázni a fenntarthatósági szempontokat. Ez nagyban segítette az energiaválság hatékonyabb kezelését. A zöld energetikai átállás szempontjainak beépítése az energiafüggőséget és az energiaköltségeket is csökkenti, ráadásul környezeti és klímapolitikai szempontból is előnyös.

Az önkormányzati minta ezek mellett a településen élők reakcióit is befolyásolja. Ha az önkormányzat spórol vagy racionalizálja az energiafelhasználását, a lakosság is nagyobb hajlandóságot mutat a válság okozta új helyzethez való alkalmazkodásra, ehhez pedig konkrét, részben átvehető ötleteket is meríthet az önkormányzat példájából.

AZ ÖNKORMÁNYZATOK AKÁR MÁS TELEPÜLÉSEKKEL ÖSSZEFOGVA ALKALMAZZANAK ENERGETIKUST!

Jelenleg számos önkormányzat nem rendelkezik azzal a szakmai tudással, amely a folyamatosan változó energetikai környezetben felkészítené a változások kezelésére, a szolgáltatókkal való tárgyalásokra, a saját energetikai beruházások szakszerű kivitelezésére. Ebben a tekintetben három gyakorlati intézkedéssel érzékelhető javulást lehetne elérni:

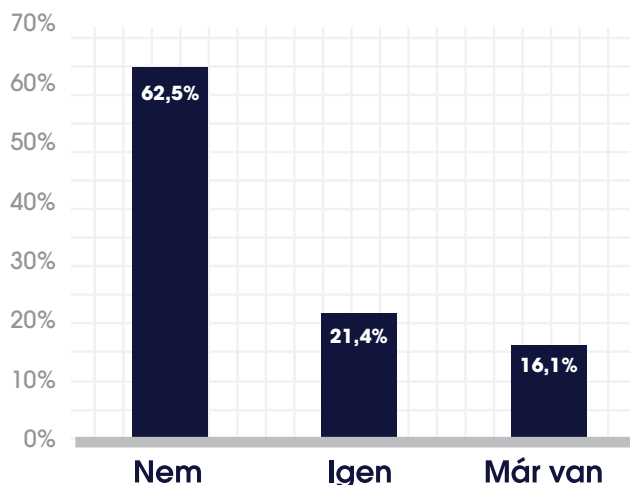
Meghatározott településméret felett legyen kötelező a városi energetikai munkakör vagy egy energetikáért felelős szervezeti egység kialakítása! Ez az önkormányzati intézményhálózat mellett a településen élők helyben történő energiahatékonysági szakmai támogatását is lehetővé tenné.

Támogassuk egy országos energetikai adatbázis létrehozását, amelyből a főállású energetikussal nem rendelkező önkormányzatok szükség esetén tudnak szakértőt alkalmazni vagy határozott időre felbérelni!

Támogassuk az energetikusok munkáját energiamenedzsment-rendszerek bevezetésével! Az áram-, gáz-, távhő- és vízfogyasztás elemzése, a kiugró értékek észlelése és kezelése, az üzemidőn kívüli fogyasztás elemzése segítené a racionálisabb, vagyis olcsóbb energiafelhasználás megalapozását.

Az energetikai munkakör kialakítása mindenhol fontos lenne, ugyanakkor, mint szó volt róla, egyrészt **nem minden település engedheti meg magának, hogy energetikust alkalmazzon, másrészt nincs is elég energetikus szakember a piacon.** Az első problémára megoldást jelenthet, ha az önkormányzat célzottan nyújt be pályázatot települési energetikai pozíció létrehozására és fenntartására. **A pályázati források elérhetőségétől függetlenül pedig mindkét problémát kiiktatja, ha több kisebb település közösen vagy akár egy nagyobb településsel összefogva alkalmaz egy energetikust – így megoszthatók a költségek, miközben a kisszámú szakember is több települést tud segíteni.** Ebbe az irányba kezdtek lépéseket tenni például Siófokon.

A konzultációk során végzett felmérés alapján az önkormányzatok 16 százalékánál dolgozott energetikus, további 21 százalék pedig tervezte, hogy alkalmazni fog ilyen szakembert, az önkormányzatok 63 százalékának ugyanakkor nem volt ilyen terve. Utóbbiak között számos olyan település lehetett, amely egymagában egyszerűen nem engedhet meg magának ilyen plusz kiadást.

2. ábra: Tervez-e az önkormányzat alkalmazni energetikai szakértőt? (Forrás: az Egyensúly Intézet 2023 októbere és 2024 márciusa között végzett konzultációsorozata.)

KÉPEZZÜNK TÖBB ENERGETIKAI SZAKEMBERT!

Az energetikus szakemberek hiányát mielőbb kezelni kell. Ha akad olyan önkormányzati munkatárs, akinek van affinitása az energetikai területhez, támogassuk a továbbképzését!

A szakemberhiány enyhítése érdekében legyen lehetőség posztgraduális képzés keretében – ideális esetben **részben államilag támogatott finanszírozásban – önkormányzati tisztviselők energetikai gazdálkodási szakmérnöki vagy szakemberi képzésben való részvételére!**

Tegyük lehetővé minél hamarabb, hogy **szakoktatáson vehessenek részt azok a munkatársak, akik pozíciójukból adódóan eleve érdemben tudják befolyásolni az energiafelhasználást** (műszaki kollégák), illetve akik az energia beszerzéséért felelősek!

A jelenleg is működő, átfogó magyarországi képzéseket összesíti az 1. táblázat, az előzetes képzettséget nem igénylő képzésektől a szakirányú egyetemi diplomát igénylő változatokig.

A képzés előfeltétele	Intézmény	Képzés	Képzés típusa
Középfokú végzettség	Edutus Egyetem	Energiamenedzsment	<i>felőttképzés</i>
Középfokú végzettség és épületgépész technikus 5 0732 07 01, vagy épületgépész technikus 54 582 01 szakmai előképzettség	Debreceni Szakképzési Centrum	Létesítmény energetikus	<i>szakirányú továbbképzés</i>
Bármely képzési területen szerzett egyetemi alapvégzettség vagy aktív felsőoktatási hallgatói jogviszony, angol nyelvtudás	Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (Gödöllő)	Városkormányzási Akadémia	<i>felőttképzés</i>
Bármely képzési területen szerzett, minimum BSc, BA vagy ezzel egyenértékű főiskolai vagy egyetemi diploma	Széchenyi István Egyetem (Győr)	Energetikai veszteségfeltáró auditor	<i>szakirányú továbbképzés</i>
	Corvinus Egyetem	Energiagazdálkodási specialista (csak angol nyelven)	<i>szakirányú továbbképzés</i>
Alapképzési szakon (BSc), illetve főiskolai szakon szerzett mérnöki oklevél	Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (Gödöllő)	Energiagazdálkodási szakmérnök	<i>szakirányú továbbképzés</i>
	Miskolci Egyetem	Fenntartható energetikai szakmérnök	<i>szakirányú továbbképzés</i>
	Miskolci Egyetem	Városüzemeltető szakmérnök	<i>szakirányú továbbképzés</i>
	Óbudai Egyetem	Energiagazdálkodási szakmérnök	<i>szakirányú továbbképzés</i>
	Pécsi Tudományegyetem	Városüzemeltető szakmérnök	<i>szakirányú továbbképzés</i>
Alapképzési szakon (BSc), illetve főiskolai szakon szerzett nem mérnöki oklevél	Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (Gödöllő)	Energiagazdálkodási szaktanácsadó	<i>szakirányú továbbképzés</i>
	Óbudai Egyetem	Energiagazdálkodási szaktanácsadó	<i>szakirányú továbbképzés</i>
Gazdaságtudományok képzési területen legalább alapképzésben (korábban főiskolai szintű képzésben) szerzett közgazdász oklevél	Corvinus Egyetem	Energiagazdálkodási szakközgazdász (csak angol nyelven)	<i>szakirányú továbbképzés</i>

Műszaki képzési területen szerzett legalább főiskolai vagy alapszakos (BSc) szintű végzettség és legalább hároméves szakirányú szakmai gyakorlat	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	Energiatermelési szakirányú továbbképzés	<i>szakirányú továbbképzés</i>
Műszaki, társadalomtudományi vagy természettudományi képzési területen mesterképzésben (korábban egyetemi szintű képzésben) szerzett oklevél	Pécsi Tudományegyetem	Energiajogi szaktanácsadó	<i>szakirányú továbbképzés</i>
Műszaki/agrár/informatika/gazdaságtudományi/természettudományi alapvégzettség	Szegedi Tudományegyetem	Térségi energetikai szakmérnök/szakmenedzser	<i>szakirányú továbbképzés</i>
Természettudományi/műszaki/agrár alapvégzettség	Szegedi Tudományegyetem	Megújuló energia hasznosító	<i>szakirányú továbbképzés</i>
Energetikai mérnöki/építőmérnöki/építésmérnöki/gépészmérnöki/környezetmérnöki/villamosmérnöki alapképzési szakon szerzett oklevél	Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (Gödöllő)	Létesítményenergetikai szakmérnök	<i>szakirányú továbbképzés</i>
	Pécsi Tudományegyetem	Létesítményenergetikai szakmérnök	<i>szakirányú továbbképzés</i>
Állam- és jogtudományi oklevél, jogász szakképzettség	Pécsi Tudományegyetem	Energiajogi szakjogász	<i>szakirányú továbbképzés</i>
	Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara	Junior Energiagazda képzés	<i>képzés</i>
Egy vállalat (esetleg önkormányzat) küldi egy alkalmazottját a képzésre, aki a vállalatra szabott projekt kidolgozásán keresztül tanul a képzés során	Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara	EUREM Energiagazdász képzés	<i>képzés</i>
	TÜV Rheinland	Energetikai menedzsment	<i>képzés</i>

1. táblázat: Energetikusi képzések Magyarországon (forrás: az Egyensúly Intézet gyűjtése)

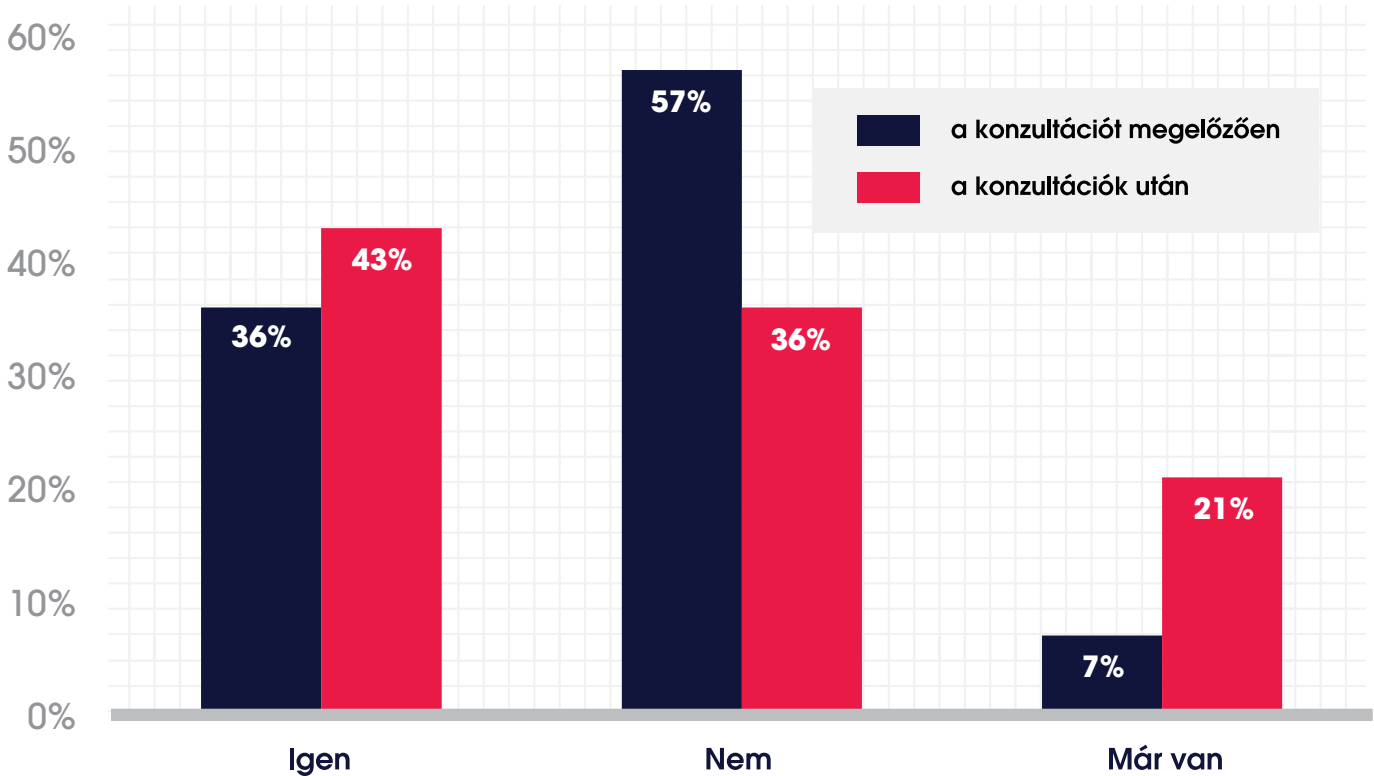
A fentieken túl piaci alapú, online is igénybe vehető, akár 1-2 nap alatt elvégezhető tanfolyamok is elérhetők, amelyek viszonylag kedvező áron nyújtanak érdemi segítséget. Különböző önkormányzatok alkalmazottai akár közösen, szervezeten is részt vehetnek ilyen oktatásokon, ezáltal is csökkentve az egy önkormányzatra jutó költségeket.

▶ OKOS RENDSZEREKHEZ OKOS FELHASZNÁLÓKAT!

Az önkormányzati dolgozókat és a helyi polgárokat is oktassuk energiahatékonyságról, megújuló energiákról, zöld átállásról, energiafüggetlenségről! Tartsunk akár félnapos dolgozói képzést: a vonatkozó folyamatokat érteni és átlátni képes munkatárs sokkal szívesebben tesz az energiaátmenet előmozdításáért, mint egy olyan

dolgozó, akit minden magyarázat híján csak utasítanak. Ilyen dolgozói képzést szerveztek többek között például Pécsen, vagyis elérhetőek felhasználható minták. Az önkormányzatok – akár más településekkel összefogva – az ilyen és ehhez hasonló kezdeményezések tapasztalatait felhasználva **dolgozzanak ki képzési modulokat, tájékoztatási csomagokat!**

A konzultációkat megelőzően a megkérdezett települések csaknem 60 százaléka nem gondolkodott önkormányzati energetikai oktatás megvalósításában. Ez az arányszám a konzultációsorozatot követő felmérésben már csak 40 százalék körüli volt.

3. ábra: Tervez-e az önkormányzat oktatást az önkormányzati dolgozók számára energiatakarékos kérdésekről? (Forrás: az Egyensúly Intézet 2023 októbere és 2024 márciusa között végzett konzultációsorozata.)

A települések energiatakarékos, energetikai pályázatokon való indulásának megkönnyítése érdekében alakítsunk ki olyan adatbázist, egyfajta sorvezetőt, amely a lehetőségekhez mérten standardizálva mutatja be, hogy milyen településtípusnak milyen sorrendben érdemes energiatakarékos, energiamegtakarítási intézkedéseket megvalósítani! Kategorizálhatunk például az alapján, hogy a településen milyen energiaforrás elérhető, mekkora az önkormányzati ingatlanállomány, milyen a közvilágítás, vagy éppen üzemeltetnek-e uszodát, sportcsarnokot, kulturális központot.

Az embereket többféleképpen lehet bevonni és tudatos, „okos” fogyasztóvá tenni. Ennek egyik lehetséges módja, ha zöldenergia-ügynökségek, klímaügynökségek vagy egyablakos tanácsadói hálózat létrehozásával segítjük

a folyamatot. Ezek nevükben különbözhetnek, de közös lényegük, hogy az emberek egyetlen helyen kaphatnak tájékoztatást arról, hogy milyen forrásigénnyel, milyen forrásokból és milyen sorrendben érdemes energiatakarékos vagy megújulóenergia-beruházásokat megvalósítaniuk. Utóbbi tekintetében egyértelművé kell tenni, hogy először minden esetben a termikus burkolatot kell felújítani, és csak ezt követően érdemes foglalkozni a gépészeti korszerűsítéssel.

Fontos, hogy az ilyen ügynökségek vagy tanácsadó pontok ne csak fogadják az érdeklődőket, hanem aktívan keressék is a tudásátadás egyéb módjait, hogy a lakosság kevésbé aktív részét is el tudják érni.

AZ ÖNKORMÁNYZATOK JUTALMAZZÁK A RÖGZÍTETT SZAKMAI STANDARDOK ÉRVÉNYESÍTÉSÉT!

Az épületek felújításánál használt termékek iránti bizalom növelése érdekében **a szektorban működő vállalkozások határozzanak meg egymás között minimumkövetelményeket! Az önkormányzatok részesítsék előnyben azokat a vállalkozásokat, amelyek részt vesznek ilyen típusú összefogásokban!** Ezáltal jelentősen csökkenthetik az esetlegesen nem megfelelő kivitelezési minőséghez kapcsolódó kockázatokat. Az efféle önszabályozó együttműködések hatékonyságára jó példa az a kezdeményezés, amelyet a homlokzati hőszigeteléssel foglalkozó vállalkozások a Magyar Építő és Vakolat Szövetség ernyője alatt indítottak el.

KÖNNYEBB FINANSZÍROZÁS, INNOVATÍV ENERGIATERMELÉS – A TELEPÜLÉSEK KERESSÉK A KREATÍV EGYÜTTMŰKÖDÉSEK LEHETŐSÉGÉT!

Az Egyensúly Intézet energetikai konzultációi során számos gyakorlati példa igazolta a különböző szintű és témájú összefogások, szövetkezések hasznát. Az alábbiakban két területen mutatjuk be, hogy a kreatív együttműködés nagyon is kifizetődő lehet a válságállóság növelése során.

 Az önkormányzatok rendre nehézségekbe ütköznek a hitelfelvétellel kapcsolatban, mivel az jogszabály szerint kormányzati engedélyhez van kötve. Ez a korlát eleve megnehezíti a többnyire igen költséges energetikai beruházások kivitelezését, krízishelyzetben azonban egyenesen akadályozza a települések kellően gyors reagálását. **Az önkormányzatok fogjanak össze piaci szereplőkkel a finanszírozás megkönnyítése érdekében!** Sok vállalkozó akad, aki viszonylag könnyedén hozzáfér kedvező hitelkonstrukciókhoz, például Széchenyi-hitelhez. A finanszírozási nehézségek leküzdése érdekében minden esetben érdemes megvizsgálni, hogy a közös célok jegyében kialakítható-e efféle együttműködés. Az ilyen esetekben a megújuló energiával foglalkozó kivitelező cég vesz fel hitelt a megújulóenergia-beruházásra (naperóműre,

talajszondás hőszivattyúrendszerre, esetleg széltermőműre). A megtérülési idő végéig az adott eszköz az ő tulajdonában marad, de áramot vagy hőt szolgáltat az önkormányzatnak, a megtérülési idő végén pedig az eszköz átkerül az önkormányzat tulajdonába. További megvalósítási lehetőség, ha egy helyi vállalkozó hitelből a saját igényeinél nagyobb kapacitású megújulóenergia-rendszert telepít, és a felesleget egy megállapodás alapján megosztja az önkormányzattal. Utóbbihoz energiaközösséget kell létrehoznia.

 Hozunk létre energiaközösséget! Ennek lényege, hogy kihasználjuk a különböző szereplők eltérő energiatermelési és -fogyasztási szokásaiban rejlő lehetőségeket. Bár néhány fontos eleme még mindig várat magára, kövessük figyelemmel a szabályozás alakulását! Az energiaközösségek elterjedése kiemelten fontos lenne a jelenlegi energiaválságban. **Az energiaközösségekben a fogyasztók maguk termelhetik meg a fűtési és villamos energia egy részét, amelyet a közösségen belül aztán megosztanak egymással.** Így jó eséllyel alacsonyabb lesz az energiaköltség, erősödik az energiaforrások diverzifikációja, jobban hasznosulnak a pénzügyi források, továbbá részben kiküszöbölhető például a visszatáplálás és a kiegyenlítés problémája.

Az energiaközösségeknek alapvetően két fő típusuk van, és megfelelő jogszabályi környezet esetén mindkét típus hasznos eleme tud lenni az átállásnak:

 a pilot-jellegű, nagyméretű energiaközösség önkormányzati megvalósítására példa Bábolna esete

 látványos energetikai, illetve közösségépítő előnyei lehetnek az **alulról jövő energiaközösségi kezdeményezéseknek** is

Az első típus esetén a [Magyar Energiaközösségek és Rugalmassági Szolgáltatók Szövetségéhez](#), az másodikban pedig a [Szolidáris Gazdasági Központhoz](#) érdemes további információért fordulni.

▶ **ÚJÍTSUK FEL AZ ÉPÜLETEINKET!**

Az ország végsőenergia-felhasználásának és üvegházhatásúgáz-kibocsátásának a 40 százaléka az épületekhez kapcsolódik. Ezért a települések ellenálló képességét tekintve kulcsfontosságú az energetikai szempontból elavult ingatlanok korszerűsítése. **Lehetőségéhez mérten minden település a lehető leghamarabb indítson épületfelújítási programokat!**

A korszerűsítés az állami támogatások mellett **saját forrásból, hitelből vagy úgynevezett ESCO-konstrukcióval is finanszírozható.** Az épületek vonatkozásában az utóbbi lényege az, hogy az ESCO-vállalat finanszírozza az energetikai felújítást, majd az abból származó energiamegtakarítás nyomán keletkező költségmegtakarítást egy előre meghatározott séma alapján elosztják az energiafogyasztó és a beruházó között. E megoldás fő előnye az, hogy a tulajdonos részéről nem igényel kezdőtőkét, illetve hogy az ESCO-vállalat mind a kockázatot, mind a felújítási munkálatok megszervezését magára vállalja. **A saját forrás mellett az ESCO is lehetőséget biztosít arra, hogy egy önkormányzat állami segítség nélkül is képes lehessen épületenergetikai felújítási programot indítani.**

Ajkán például két évtizede zajlik egy átfogó lakásfelújítási program, amely az utóbbi években már 50 százalék önerő és 50 százalék önkormányzati támogatás kombinációjában működik. A felújítási program 2003-as elindulásakor a fő cél még az ingatlanok esztétikai értékének emelése volt, de **a megújulás ma már jellemzően energiahatékonysági intézkedésekkel párosul.** Ennyi idő alatt a város mintegy 9 300 lakásából 67 százalék esett át valamilyen felújításon, de eléri a 60 százalékot azon felújítások aránya, amelyek valamilyen energiamegtakarítást eredményeztek. Az ilyen és ehhez hasonló tapasztalatokból más településeknek is érdemes tanulniuk. **Mindenekelőtt az önkormányzatok merjenek energetikai követelményeket építeni a lakossági felújítási pályázatokba! Ez az önkormányzatok és az ingatlantulajdonosok szempontjából is belátható időn belül kifizetődik az energiefelhasználás költségeinek csökkenése, illetve a település energiafüggetlenségének és válságállóságának növekedése révén.**

Az épületek felújításakor **az akár 60 százalék energiamegtakarítást eredményező mélyfelújítás az ideális, ugyanakkor – amennyiben az önkormányzatnak nincs egyszerre elegendő forrása – a mélyfelújítást több lépésben is meg lehet valósítani.** A megfelelő sorrend biztosítása érdekében is fontos, hogy az önkormányzatnak rendelkezésére álljon a megfelelő energetikai szaktudás.

Szűkösebb anyagi források és különösen műemlékvédelem alatt álló épületek esetében a költséges nyílászárócseré helyett már a **nyílászárók korszerű hőszigetelése is érdemi javulást képes elérni.** Ilyen technológiákkal egy hagyományos ablak fűtési hő-vesztesége akár 70–80 százalékkal is csökkenthető.

▶ **CSÖKKENTSÜK A FÖLDGÁZFELHASZNÁLÁST!**

Az elmúlt két évben világosan megmutatkozott, hogy a földgáz visszaszorítása nemcsak klímavédelmi, hanem hűsbavágó energiabiztonsági, versenyképességi, sőt biztonságpolitikai kérdés is. **A kiváltás lehetőségei nagyban függenek az egyes települések adottságaitól: Pápán például a szennyvíziszap biogáz célú felhasználásában gondolkodnak,** de ugyanúgy érdemes megvizsgálni az ipari hulladék hő, a geotermikus energia vagy a nap- és a szélenergia hasznosításának lehetőségeit. A megfelelő megoldás megtalálásában **minden önkormányzat esetében nagy segítséget tud nyújtani egy képzett energetikus.**

▶ **LED-ESÍTÜK A KÖZVILÁGÍTÁST, ÉS KORSZERŰSÍTÜK A BELTÉRI LÁMPATESTEKET!**

Számos hazai településen még mindig nem történt meg a LED-esítés, annak ellenére, hogy a villamosenergia-felhasználás tekintetében települési szempontból ez a lehető legjobb energiahatékonyságú megoldás. Ráadásul a LED-es közvilágítás fényhasznosítása manapság már meghaladja a hagyományos, kisülőlámpával szerelt közvilágításét. A LED-es megoldások mindemellett a közvilágítás minőségét (fényeloszlását, horizontális megvilágítását, egyenletességét) is javítják. Szakértői becslések alapján a magyarországi közvilágítási célú világítótestek mindössze 23 százaléka működik

LED-es technológiával, miközben a világítótestek mintegy 5 százaléka képes fényárama (és így villamosenergia-felhasználása) szabályozására. A fényáram így a késő éjszakai és kora hajnali időszakban csökkenthető, ezáltal pedig a villamosenergia-felhasználás is csökken.

A konzultációk tapasztalatai alapján a közvilágítás okos LED-rendszerre való átállítása a villamosenergia-fogyasztás akár 50 százalékos körüli csökkenését és ennek megfelelő költségmegtakarítást is eredményezhet.

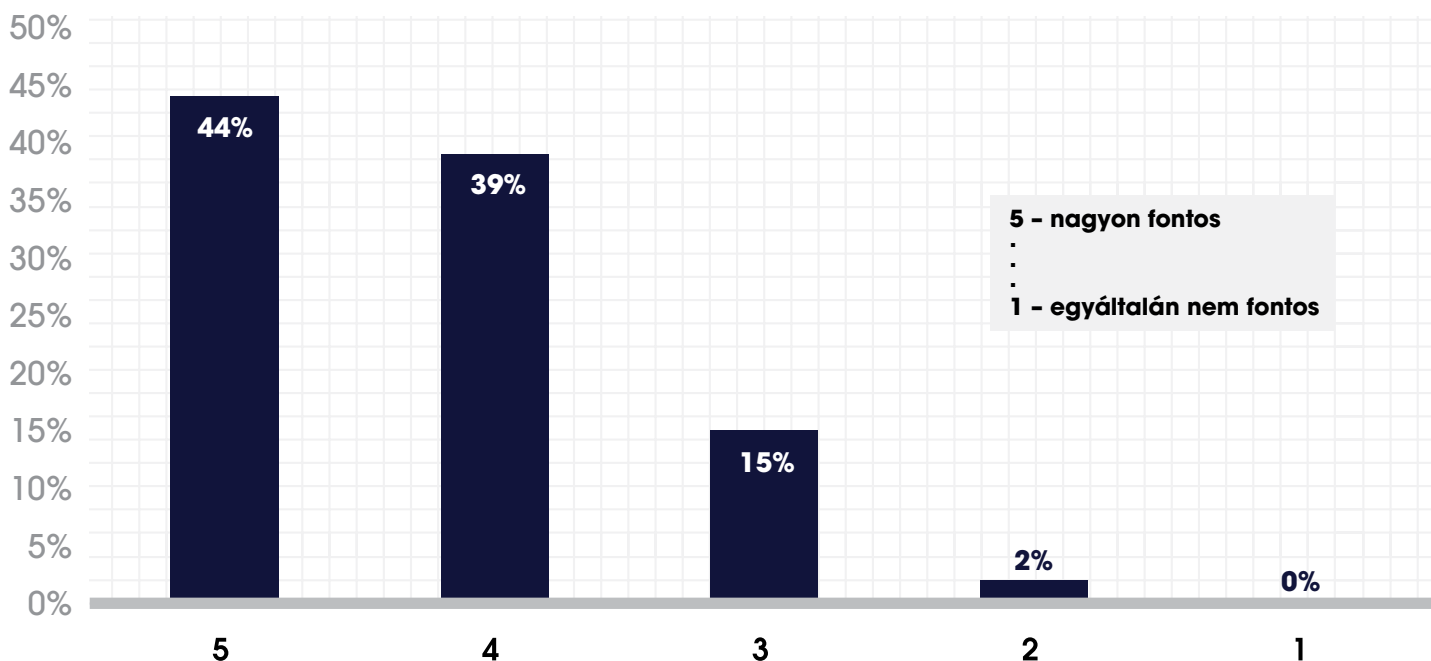
A kiszűrt fényforrások 2027-re tervezett kivezetése jelentős, a közvilágítási közfeladat biztosítását érintő kockázatot jelent az önkormányzatok számára. Szakértői becslések alapján még 2800 olyan település van Magyarországon, ahol nem történt meg a közvilágítás LED-esítése. Kerüljük el, hogy több ezer település LED-esítési igénye 2026 végén és 2027 elején egyszerre zúduljon a piacra! Minél hamarabb kezdjük el a modernizációt, annál kisebb költséggel tudunk korszerűsíteni, és annál hamarabb csökken a közvilágítás működési költsége.

Kizárólag a korszerűsítés révén kerülhető el az is, hogy a régi típusú, fénycsöves, kompakt fénycsöves világítótestek tavalyi kivezetése és a készletek elfogyása nyomán az önkormányzatok épületeiben hiányos legyen a világítás. Ebben az esetben is fontos a tervezés, hogy a megnövekedett kereslet ne egyszerre jelentkezzen a piacon, felhajtva a korszerűsítés árát.

▶ SEGÍTSÜK AZ ENERGIASZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐKET!

A jövőben egyre gyakoribbá váló energetikai válsághelyzetek minden esetben az energiaszegénységtől sújtottakra nézve járnak a legnagyobb közvetlen teherrel. A hosszú távú települési stratégiák kidolgozásakor különösen nagy figyelmet kell fordítani erre a csoportra, és célzott szakpolitikai eszközökkel kell megelőzni a kezelhetetlen krízishelyzetek kialakulását.

Az Egyensúly Intézet energetikai konzultációból kiderült, hogy a hazai önkormányzatok általában fontosnak tartják az energiaszegénység csökkentését, ennek ellenére az energiaszegénység kezelése érdekében tett intézkedések korántsem minden esetben jelennek meg a tervek között.

4. ábra: Az önkormányzat szerint mennyire fontos az energiaszegénység csökkentése a településén? (Forrás: az Egyensúly Intézet 2023 októbere és 2024 márciusa között végzett konzultációsorozata.)

Az Egyensúly Intézet által megkérdezett önkormányzatok 33 százaléka tervezi bevezetni a szociálistüzelőanyag-támogatást vagy megemelni annak összegét, 50 százalékuk tervezi újabb intézkedések bevezetését az energiaszegénység ellen, míg általában a szociális támogatásokra szánt források növelése és/vagy a szociális szolgáltatások bővítése a válaszadók 60 százalékának tervei között szerepel.

Lépünk fel határozottan az energiaszegénység ellen!

 Hozzunk létre önkormányzati tűzifatárolási programot, amelynek keretében az energiaszegénységben élők megfelelő minőségű tűzifához juthatnak!

 A lakásfelújítási támogatási pályázatok kiírásakor részesüljenek különleges elbírálásban (például: nagyobb támogatási intenzitás) az energiaszegénységgel sújtottak!

 Bővítsük a szociálisbérlet-állományt, illetve amint lehet, lássunk hozzá annak energetikai felújításához!

ÉLJÜNK AZ EKR ÉS A TAOKEDVEZMÉNY NYÚJTOTA LEHETŐSÉGEKKEL AZ ENERGIAMEGTAKARÍTÁSI KORSZERŰSÍTÉSEK SORÁN!

A társaságiadó-kedvezményben és az energiamegtakarítási kötelezettségi rendszerben rejlő lehetőségek nagyban megkönnyíthetik az energiamegtakarítást eredményező korszerűsítések

finanszírozását – használjuk ki ezt a könnyítést! Mind a taokedvezmény, mind az EKR esetében szükség van egy külső szereplőre, aki igazolja az energiamegtakarítást – **erre már a beruházás előtt érdemes gondolni.**

A taokedvezmény vállalkozásoknak szól, tehát maga az önkormányzat nem veheti igénybe közvetlenül, de a kedvezményezett körbe tartozhat például az önkormányzat üzemeltető cége vagy, mondjuk, a kiszervezett uszodája. Mivel a beruházás előtt és után is kötelező az audit, fontos, hogy a tao alá tartozó cég már a beruházás előtt elkészíttesse a felmérést egy taoauditornal, és az auditor energetikai javaslatait is beépítse a beszerzési kiírásba.

Az energiahatékonysági kötelezettségi rendszer olyan piaci alapú mechanizmus, amely az energiapiac kijelölt szereplőit kötelezi arra, hogy energiaértékesítésük arányában meghatározott mértékű energiamegtakarítást érjenek el a végfelhasználók körében. A kötelezettek lehetnek például villamosenergia-kereskedők, földgázkereskedők, egyetemes villamosenergia- vagy földgázszolgáltatók. **Mivel az önkormányzatok is végfelhasználók, az EKR-kötelezettek el tudják számolni az általuk elért energetikai megtakarításokat. Vagyis a gyakorlatban előnyös számukra, ha „megveszik” az önkormányzati energiahatékonysági beruházás által elért energiamegtakarítást, így lényegében érdekeltek a beruházás részleges vagy akár teljes finanszírozásában.** Az EKR esetében is szükség van olyan külső szereplőre, aki előzetesen javasol konkrét energiahatékonysági intézkedéseket. A Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal honlapján elérhetők azok [a konkrét intézkedések](#), amelyek EKR-bevételt hozhatnak az önkormányzatnak – érdemes ezek alapján is tervezni az energiahatékonysági beruházásokat.

AZ EGYENSÚLY INTÉZET SZAKPOLITIKAI JAVASLATAI AZ ÖNKORMÁNYZATOK VÁLSÁGÁLLÓSÁGÁNAK ERŐSÍTÉSÉRŐL

TERÜLET	JAVASLAT
A MAGYARORSZÁGI TELEPÜLÉSEK VÁLSÁGÁLLÓSÁGÁNAK NÖVELÉSE	Használjuk ki az együttműködésben, a tapasztalatcserében és a hálózatosodásban rejlő lehetőségeket!
	Építsük be a zöld energia szempontjait a döntéshozatalba!
	Képezzünk több energetikai szakembert!
	Okos rendszerekhez okos felhasználókat!
	Az önkormányzatok jutalmazzák a rögzített szakmai standardok érvényesítését!
	Könnyebb finanszírozás, innovatív energiatermelés — a települések keressék a kreatív együttműködések lehetőségét!
	Újítsuk fel az épületeinket!
	Csökkentsük a földgázfelhasználást!
	LED-esítsük a közvilágítást, és korszerűsítsük a beltéri lámpatesteket!
	Segítsük az energiaszegénységben élőket!
Éljünk az EKR és a taokedvezmény nyújtotta lehetőségekkel az energiamegtakarítási korszerűsítések során!	

RÓLUNK

Az Egyensúly Intézet jövőorientált szellemi műhely, amely hazánk számára készít jövőképeket, szakmai javaslatokat. Kidolgozni az ország politikai, gazdasági és kulturális jövőképét, szilárd szellemi alapot teremteni a magyarok felemelkedéséhez – a gyorsan változó 21. században az Egyensúly Intézet ezt tekinti egy agytröszt legfontosabb feladatának.

Olyan témákról gondolkodunk, amelyekről kevesebb szó esik a nyilvánosságban, mint kellene. Ilyen téma a robotizáció és az átalakuló munkaerőpiac, levegőnk és folyóvizeink tisztasága, a nemzeti öntudat és a közösségek szerepe egy ország életében, az oktatás jövője, az ország gazdasági kitörési pontjai vagy a megváltozó világrend.

Az Egyensúly Intézet állandó kutatói csapata és tanácsadói testülete közgazdászokból, szociológusokból, politikai elemzőkből, klímaszakértőkből, külpolitikai szakértőkből áll. Sokszínű és magasan képzett, professzionális csapatunk széles körű tapasztalatokkal rendelkezik az akadémiai kutatás és az alkalmazott tudomány területéről egyaránt.

SZAKÉRTŐINK

BOROS TAMÁS

Igazgató és társalapító

Az Egyensúly Intézet igazgatója és társalapítója. Az egyik vezető európai agytröszt, a brüsszeli székhelyű Foundation for European Progressive Studies (FEPS) tudományos tanácsának tagja. A Policy Solutions elemző- és tanácsadó intézet korábbi társtulajdonosa és -igazgatója. Rendszeres vendége volt politikai elemző műsoroknak, gyakran nyilatkozik vezető nemzetközi médiumoknak. Korábban szakértőként dolgozott az Európai Bizottságban és a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumában. Kutatási területe a magyar és az európai uniós politikai kommunikáció, illetve a populizmus.

CERNUS DÓRA

Klíma- és környezetpolitikai igazgató

Az Egyensúly Intézet klíma- és környezetpolitikai igazgatója. Tanácsadóként dolgozott a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumban, a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosának Hivatalában és a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumban, ahol Magyarország álláspontját képviselte különböző EU, ENSZ és OECD fórumokon. Később a Klímapolitika Kutató és Tanácsadó Kft. nemzetközi fejlesztésekért felelős igazgatójaként, majd független környezet- és klímapolitikai szakértőként kamatoztatta tudását. Fő szakterülete a klímapolitika, a levegőtisztaság-védelem és a vízvédelem.

FILIPPOV GÁBOR

Kutatási igazgató

Az Egyensúly Intézet kutatási igazgatója. Korábban országgyűlési szakértőként, majd a Magyar Progresszív Intézet politikai elemzőjeként és vezető elemzőjeként dolgozott. Elemzései, kommentárjai számos hazai és külföldi sajtótermékben megjelentek, televíziós és rádiós műsorok gyakori vendége. Kutatási területe az európai, valamint a magyar szélsőjobboldal, az antiszemitizmus és az iszlamofóbia története és jelene, illetve a modern autokráciák működése.

KOZÁK ÁKOS

Üzleti kapcsolatokért felelős igazgató és társalapító

Az Egyensúly Intézet üzleti kapcsolatokért felelős igazgatója és társalapítója. Korábban közel harminc éven keresztül a GfK Hungária Piackutató igazgatója volt. A Magyar Marketing Szövetség korábbi elnöke. A Budapesti Gazdasági Egyetem korábbi docense, jelenleg a Kibergazdaság-kutató Központ tudományos munkatársa. Számos felsőfokú piackutatási tananyag szerzője, illetve társszerzője. 2008-ban Klauzál Gábor-díjat kapott. Szakterülete a jövőkutatás és a fogyasztói tanulmányok.

PhD-fokozatát fogyasztásszociológiából szerezte.

MAREK BERTRAM

Elemző

Az Egyensúly Intézet elemzője, politikai pszichológus. Az ELTE-n politológia BA-t, a BME-n kommunikáció és médiatudomány MA-t, a University of Kent-en pedig politikai pszichológia MSc-t végzett. Jelenleg az ELTE PPK PhD hallgatója és Friedrich Ebert Stiftung korábbi ösztöndíjasa. Kutatási témája a nosztalgia és a rendszerkritika kapcsolata. Kommunikációt, statisztikát és módszertant oktat az ELTE-n.

Egyensúly Intézet

Cím: **H-1026 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 73.**
Telefon: **+36 1 249 5238**

Honlap: **www.eib.hu**
E-mail: **info@eib.hu**

Facebook

LinkedIn

